

Filmska kritika

Režimsko onemogočanje mojstrstva

Tragikomično zamešani Koncert pod taktirko odličnega tandema magične Melanije Laurent in resnobnega Alekseja Guskova (Arhiv Kinodvora)

Mednarodna tragikomična glasbena drama Koncert o političnem uničevanju karier in življenj umetnikov ter njihovem duhovitem kljubovanju in preseganju take usode

UROŠ SMASEK

Tragikomedija zmešnjav se zdi primerna oznaka sicer tudi presunljive francosko-italijansko-romunsko-belgijsko-ruske glasbene drame Koncert (Le concert, 2009) v Franciji aktivnega mednarodno nagrajevanega 52-letnega romunskega režiserja in scenarista Raduja Mihaileanuja ter scenarističnih sodelavcev Matthewja Robbinsa in Alain-Michela Blanca po izvorni zgodbi Hectorja Cabella Reyesa in Thierryja Degrandija. Namreč, nagrajevani Koncert, letos še nominiran za zlati globus hollywoodskega združenja tujih novinarjev za najboljši tujejezični film, v kinih pri nas pa po zaslugi distribucije Cinemania group (začenši v ljubljanskem Kinodvoru), tragikomično zamešano in presunljivo obravnava problematiko političnega uničevanja karier in življenj mojstrskih (glasbenih) umetnikov, vendar duhovito kljubujočih in presegajočih tako usodo.

Čeprav Koncerta ni Mihaileanu uresničil po lastni izvorni zgodbi, pa se zdi, da je v njej odkril avtobiografske elemente iz svojega življenja, ko je še kot študent pred dobrimi tremi desetletji emigriral v Francijo iz domače Romunije pred režimom diktatorja Ceausescuja. V Koncertu, ki se sugestivno začne z magičnim "plesom" načrtno neostrih, seveda prepoznavnih podob dirigentskih rok v akciji, pa je v središču politično zaznamovana usoda čistilca v znamenitem ruskem Bolšoj teatru, ob čigar zamaknjenosti med igranjem teatarskega orkestra in nato ob grozečem preganjanju njegovega nečloveškega direktorja nazaj k čiščenju se začne razkrivati, da je čistilec nekdanji sloviti, genialni dirigent orkestra Bolšoj, skupaj z bivšimi člani, med njimi mnogimi Židi, pred časom odpuščena in

ponižana žrtev političnega režima.

Po naključju pa med čiščenjem prazne direktorjeve pisarne prestreže na telefaksu nenapovedano vabilo iz Pariza po možnosti za bližnje gostovanje orkestra in, ker nima prič, se hitro odloči, da bo zbral nekdanje orkestrske glasbenike za nastop v Parizu namesto zdajšnjega orkestra, saj so boljši, s tem da se preživljajo z vsem (ne)mogočim, od šofiranja rešilnega avta do navsezadnje celo uglasbitev pornografskih filmov. Za menedžerja gostovanja pa na videz absurdno, toda v bistvu logično povabi prav tistega nekdanjega političnega funkcionarja, "zaslužnega" za uničenje njegove kariere, vendar zdaj predvsem izjemnega poslovnega pogajalca s tudi lastnim interesom zaradi ponovnega stika s pariškimi političnimi somišljeniki. A povrh vsega si dirigent želi kot solistko na koncertu prav določeno mlado francosko violinsko virtuozinjo.

Najbrž jo tako ceni, da hrani celo vse njene plošče in kritike, je osnovna domneva, ki pa proti koncu dobi drugačen odgovor, da je njena življenjska usoda zelo tesno in tudi tragično povezana z njim in kar celotnim orkestrom. Naposled presunljivo pripoved polnokrvno oživlja številna odlična igralska zasedba na čelu z Aleksejem Guskovim kot resnobnim dirigentom, Dimitrijem Nazarovim kot medvedasto dobrodušnim čelistom, Valerijem Barinovim kot nekdanjim funkcionarjem in zdajšnjim menedžerjem ter ne nazadnje s slavno Francozinjo Miou-Miou kot nadvse skrbno menedžerko mlade violinske virtuozinje, ki jo oživi spet magična Židinja Melanije Laurent, nepozabna iz nadvse duhovitih Tarantinovih Neslavnih barab (Inglourious Basterds, 2009) kot preživela uporniška žrtev nacističnega režima.

Tragikomedija zmešnjav pa je Koncert zato, ker vključuje številne presenetljive komične zaplete in razplete, recimo, kako se kar na letališču tik pred odhodom ponaredi potne liste in vizume za ves orkester ali pa sponzorja gostovanja pridobi ravno med točo krogel na množični poroki, zaključeni s strelskim obračunom.

Feministični in queerovski festival Rdeče zore

8. marca se je v Ljubljani začel 12. mednarodni feministični in queerovski festival Rdeče zore. Festival v prvi vrsti tematizira položaj žensk v neločljivem spletu umetnosti, kulture, politike, aktivizma in vsakdanjega življenja. Festival bo do petka med drugim ponudil razstave, predstavitve publikacij, pogovore in koncerte. Na festivalu bodo med drugim razstavljale Eva Lučka Kozak, Kristina Posilović in Lea Kralj Jager, slednja v Zaklonski, novem razstavnem prostoru v Parku slovenske reformacije. Alenka Sottler, Kiki Omerzel in duo Lukatarina se bodo predstavile v Galeriji Alkatraz v AKC Metelkova mesto z razstavo Podobe popolnosti?, ki kritizira stereotipno prikazovanje ženskih podob in vlog. (sta)

Ko ločevalno postaja povezovalno

Signal, letni zbornik slovenske manjšine na avstrijskem Štajerskem, je tudi letos bogat z zgodovinskimi, kulturnimi in šolskimi temami, ki kljub izginjanju meje še burijo duhove na meji med Slovenijo in Avstrijo

BORIS JAUŠOVEC

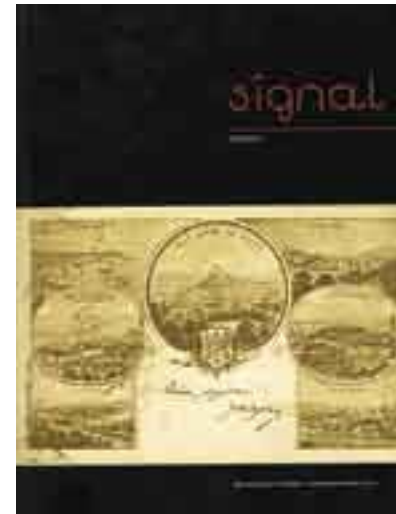
Skoraj tristostranski letni zbornik Signal Kulturnega društva člen 7 za avstrijsko Štajersko je te dni znova ugledal luč sveta. Dosledno dvojezični zbornik Signal 2010/2011 sta uredili predsednica društva Susanne Weitlaner in poslovodkinja Elisabeth Arlt, izšel pa je v nakladi 700 izvodov. Tekste je prispevalo štirinajst avtorjev, prevajali so Barbara Predin, Katja Lenič Šalamun, Valentin Sima, Sebastian Walcher in Susanne Weitlaner. Izid sta podprla Urad zveznega kancerja za manjšine in Urad za Slovence po svetu. Urednici sta v uvodu zapisali: "Regije se spreminjajo in zraščajo skupaj. Nacionalne države izginjajo, dajejo prostor združenju Evrope. Nekeč ločevalno postaja povezovalno. To lahko letos še posebej jasno opazimo na primeru Bad Radkersburga in Gornje Radgone. Po več kot šestih letih po vstopu Slovenije v Evropsko unijo in decembra 2007 v schengensko območje so končno tudi na avstrijski strani porušili bivšo obmejno in carinsko stavbo pri mostu čez Muro."

Heinrich Pfandl je prispeval naslovno temo zbornika Kako je med Slovenci fletno. Poglobil se je v slovensčino na topografskih razglednicah kronovine Štajerske med leti 1880 do 1918. Izredni profesor slavistike piše, da je bil ob pojavu medija jezik sprva nemški, nato pa najbolj po zaslugi katoliške cerkve, ki je izdajala 'domoljubne' razglednice, tudi slovenski. Avtor si ne dela utvar, da je treba prevlado nemščine na razglednicah iz sedanjih slovenskih mest pripisati temu, da so jih največkrat pošiljali ljudje iz drugih dežel Avstro-Ogrske in premožnejši ter da je bila nemščina lingua franca monarhije: "Razumljivo,

da je za komercialni uspeh večina razglednic prvotno imela skoraj izključno nemške napise." Prvo razglednico s "slovanskim" imenom Maribor je Pfandl našel iz leta 1901, na njej pa si pozornost zasluži tudi osebno sporočilo, v katerem odpošiljateljica prejemnico opozarja, "kako je med Slovenci fletno".

Zgodovinar dr. Ivan Rihtarič je obdelal časopis Štajerc s Ptuja, ki je med prvo svetovno vojno obveljal za "Nemcem prijazni" časnik. Pod naslovom Brez meščanskega miru temo nadaljuje Martin Moll, germanist in zgodovinar, z analizo nemško-štajerskih časopisov, ki so ob atentatu na avstroogrskega prestolonaslednika v Sarajevu planili po nasprotnikih v lastni deželi. Slovenski Štajerci so se tako na začetku prve svetovne vojne znašli brez zaščite oblasti pred nemškonalnimi hujskači. Psiholog in psihoterapevt Werner Steinhäuser se je podal na popotovanje po svojih družinskih sledeh v Sloveniji. Po dveh "šolskih prispevkih" Susanne Weitlaner in Vere Sterže, učiteljice nemščine v osnovni šoli Muta, ter prispevku pravnikarja Dejana Valentiniča o Svetih Višarjih, je življenje pri Mariji Snežni je popisala Sonja Bezjak, sociologinja in religiologinja. V zgodovino se zbornik vrne s tekstom Franza Josefa Schobra, ki je zbral grozljive spomine ujetnikov v gradu Hrastovec poleti leta 1945. Sin Marie Madleine, grofice Herberstein, Hans Christoph Herberstein je dodal še pričevanje svoje matere o njeni aretaciji julija 1945 na ptujskem gradu.

S kritiko avstrijskega zgodovinarja in lokalne koroške politike se je Brigitte Entner, zgodovinarica iz Celovca, lotila vprašanja tako imeno-

"Regije se spreminjajo in zraščajo skupaj"

vanih odšlepanih Korošcev po partizanah: "Okoli tega se pojavlja nešteto špekulacij, in to ne le s strani politikov in novinarjev, temveč tudi s strani zgodovinarjev raziskovalcev. Vsi se pri tem niso izkazali za resne oziroma odgovorne." Od 263 odpeljanih oseb maja 1945 jih je za pogrešane obveljalo 96. Entnerjeva ob koncu napiše: "Aretacije se zdijo na podlagi dejstev razumljive, če ne celo legitimne, na drugi strani pa ta ista dejstva ne opravičujejo zunajodnih likvidacij, ki so v približno tretjini primerov sledile aretacijam."

O prekmurskih Judih v članku s podnaslovom Od cvetoče skupnosti do ostanka ostankov piše Marjan Toš, zgodovinar in višji kustos iz Maribora, o demilitarizirani coni med obema Korejama pa še socialna antropologinja Elisabeth Schober.

Vprašanje je, katerega od zavrženih strokovnih predavanj se boste vse oddeležili. Nekakor ni določeno, ali boste morda Ladeje Godina Košir, kjer bomo povzeli perspektivo obeh polov: je emancipacija naročnikov povod za razkroj ali razcvet partnerstev?

Z Marjano Lavrič Šulman boste razpravljali o razmerju med ceno in vrednostjo, čemur je gotovo vredno prisluhniti. Toni Balazič bo razvil debato o viziji vs. stihiji. Eva Aljancič bo preoblikovala merjenje moči med marketingom in nabavo, o avtorskem pravu in avtorski kraji pa bo govorila Jaka Repanšek.

Dilema finančni vs. trženski utriv bosta izvozila Andrej Pompe in Marjan Pogačnik, dokler pa je, pravi Franci Zavri, obvladati tudi medije. In to sploh ni vprašanje.

20.sof
Poiščite pravo ravnovesje!
Portorož, 30. 3.-1. 4. 2011
www.sof.si